

Драган Љ. ТАНЧИЋ*

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

Ванда Б. БОЖИЋ**

Правни факултет Универзитета Унион у Београду

Свеучилиште у Загребу

САВРЕМЕНА МИГРАНТСКА КРИЗА***

Апстракт: У раду се указује, најпре, на чињеницу да савремена мигрантска криза представља пројектовано исељавање народа и да све што се данас дешава у свету (тзв. Арапско пролеће – талас демонстрација, протеста и побуна, започет децембра 2010. године у Тунису и наставањено у другим земљама Северне Африке и Блиског Истока, ратови у појединим земљама, милиони бескућника, избеглица и миграната и слично) уопште није случајно. Међународно право и његови теоријски принципи никада нису били развијенији, с једне стране, али никада се више нису кршили и ниподаштавали у пракси, примењивала огољена политичка сила и политичка моћ, с друге стране. Наиме, све је ово саставни део реализације идеје о Новом светском поретку, која никако није нова. Разарање „националног суверенитета“ и стварање „ограниченог суверенитета“, десуверенизације националних држава је сурова реалност савременог света. То се чини стварањем наднационалних регионалних организација (на пример, Европска унија) и институција глобалне финансијске моћи (Светска банка, Међународни монетарни фонд, Светска трговинска организација и друге).

Кључне речи: миграције, мигранти, мигрантска криза, десуверенизација, сеобе, исељавање, избеглице, политичка сила, политичка моћ.

УВОД

Према проценама УН 2000. године било је близу 175.000.000. миграната, с тим да се њихов број 2005. године увећао на око 192.000.000. (Групковић 2006: 42). Разматрајући различита становништва у вези класификација миграција, можемо констатовати, да се исте могу класификовати на три основна облика и то на: легалне, присилне миграције и илегалне (ирегуларне) миграције, с тим што морамо нагласити да је уместо термина „илегални мигрант“ препоручено да се користи термин „ирегуларни мигрант“ и то 2006. године од стране Парламентарне скупштине Савета Европе (Council of Europe, Parliamentary Assembly, Resolution 1509, „Human Rights of Irregular Migrants“) и 2009. године од стране Европског парламента (Paragraph 159, European Parliament resolution on the situation of fundamental rights in the European Union 2004–2008, 14 January 2009)

* Редовни професор, dragan_tancic@yahoo.com

** Ванредни професор, bozic.vanda@gmail.com

*** Рад је настао у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством просвете, науке и технолошког развоја број: 451-03-68/2022-14 од 17. 01. 2022. године.

а према Стратегији супротстављања ирегуларним миграцијама у Републици Србији за период од 2018. до 2020. године (Службени гласник РС, број 105/2018).

Појам миграције и етимолошко порекло овог израза потиче од латинске речи *migratio* (селидба) и означава кретање људи са једног места на друго, у намери трајног или привременог насељавања на некој новој локацији. Као и појам миграције, тако и појам мигрант етимолошки води порекло од латинске речи *immigrans* и иста означава досељеника или усељеника. Овај појам се у теорији и пракси поистовећује са појмовима имиграција и емиграција. Под појмом „имиграција“ (који такође етимолошки потиче од латинске именице „*immigratio*“) схвата се „усељавање, досељавање“. Појам „емиграција“ такође води порекло од латинске речи „*emigratio*“ и схвата се као „исељавање из земље“ али се исто тако односи и на све избеглице из неке државе (Достић, Танчић 2022: 62).

Миграције према критеријуму времена могу бити краткорочне, дугогорочне, према критеријуму бројности- индивидуалне, групе, колективне, према критеријуму „мреже“- породичне, етничке, религијске, према критеријуму обима- макро и микро ниво, према критеријуму ефективности- ефективне и неефективне, и према многим другим својствима.

Појам мигрантска криза је од друге деценије XXI века постао општеприхваћен у целој Европи и шире, и истим се означава околност, да је у веома кратком временском интервалу, почев од 2015. године на европске просторе избегло више од милион људи са простора Африке, Азије, Блиског истока, потакнути ратовима и грађанским немирима (Божић, Лисичар, Мудрић 2015: 284).

Избеглице су пристигле пре свега копненим путем, тзв. „Балканском рутом“, а што је за последицу имало изазивање глобалне кризе (политичку, економску, културолошку, безбедносну, и др.) која је озбиљно удармала „Стари континент“. Врхунац мигрантске кризе био је током лета и јесени 2015. године (Божић 2015: 859). Отада, па све до сада, неспорна је чињеница, без обзира на затварање Балканске руте, да миграције нису битно смањене. Према свим својствима, неспорно је да је мигрантска криза постала саставни део „друштвено- нормалне Европске свакодневнице“?

За Европу су посебно значајне мигрантске кризе на граници Белорусије са Пољском, Летонијом и Литванијом (Достић, Танчић 2022: 62), као и мигрантска криза изазвана ратним сукобом Русије и Украјине (Достић, Танчић 2022: 66). Сада су избеглице држављани са европског простора и то пре свега са простора Украјине. Многи аутори сматрају да ова мигрантска криза није настала случајно, већ да је концептуализована у одређеним центрима моћи, уназад више година.

Чињеница је да, највећи број устава демократских држава, својим одредбама, као једно од основних људских права установљава слободу кретања и настањивања унутар граница те земље, као и могућност да се из ње оде у неку другу земљу из најразличитијих разлога. Притом је веома важно нагласити да људи могу мигрирати као појединци, затим породично (једна или више породица), као и у великим групама, које могу бројати по неколико стотина или, чак, неколико хиљада миграната, као што је то случај последњих неколико година. Ово је последица тзв. „Арапског пролећа“¹, које је представљало „окидач“ мигрантске кризе.

1 Ово је назив за талас демонстрација, протеста и побуна у арапским земљама, који је почео децембра 2010. године у Тунису, затим у Египту јануара 2011. године, да би се наставио у Либији,

Први озбиљнији миграциони талас из Азије у земље ЕУ је регистрован почетком 2010. године, а након агресије на суверену и независну државу Либију, где је дошло до насилног свргнућа легално изабраног државног руководства, чиме су отворена врата анархији и безакоњу и након отпочињања грађанског рата у Сирији. Мигранти су се одлучили на бекство, како због лоших економских прилика, тако и због ратних дејстава и несигурности која је евидентно присутна у њиховим матичним земљама. Крајња дестинација мигрантима су развијене земље Европске уније, Немачка, Шведска, Аустрија а на тзв. мигрантској рути су се још нашле и Турска (јакo блиска мигрантима са Блиског истока обзиром на културну идентификацију, по друштвеним нормама и обичајима, вери и начину живљења), Грчка, Бугарска, Македонија, Србија, Мађарска и Хрватска. Велики прилив миграната и њихов константан долазак, који се често одвија и мимо законских процедура, са собом повлачи и бројне проблеме. Такође, културолошке, социолошке, религијске и друге разлике мигрантског живља и европских народа, представљају озбиљан проблем, са којим се сви подједнако сусрећу. С једне стране, мигранти су често жртве разних превара и пљачки, а с друге стране, много пута се дешавало да су и они сами актери разних кривичних дела, чак и све учесталијих терористичких активности широм Европе.

ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА МИГРАЦИЈЕ И КРЕТАЊА СТАНОВНИШТВА

Према генетским и фосилним доказима, првобитни (старовременски) *Homo sapiens* је временом еволуирао и то у анатомски модерне људе, што се везује за искључиво један континент – Африку, а сматра се да је до те еволуције дошло између 200.000 и 100.000 године п.н.е. Такође, сматра се да су они напустили своју прапостојбину – афрички континент, пре око 60.000 година и отишли у друге делове света – Европу, Азију, Аустралију, Океанију, Северну и Јужну Америку. Као један од главних разлога ових миграција наводи се потреба за производњом хране, која се обезбеђивала путем земљорадње, тако да су око 6.000 година п.н.е насељена плодна подручја Југоисточне и Источне Азије, Северне Африке и Јужне Европе, а око 3.000 године п.н.е Средње Америке и области Анда у Јужној Америци.

Миграције становништва су биле врло интензивне и у античко доба, с обзиром да су још у време старих Грка, Балканско полуострво насељавали многобројни народи. Тако су, поред бројних сеоба унутар саме Европе, у периоду 750-370. године п.н.е забележене миграције степских народа, почев од Скита, Сармата и најпознатијих Хуна (дошли су из Азије), који су живели као степски коњаници по чврстом војничком уређењу и били врло ратоборни. Они су покорили многа монголска племена и основали у суседству Кине своје царство – огромну и силну државу. Велике миграције српског народа су познате у српској историји: миграције под српским патријархом Арсенијем Чарнојевићем у XVII веку, миграције у XVIII веку, миграције за време Првог и Другог светског рата, током задње деценије XX века са простора Хрватске, Босне и Херцеговине, Косова и Метохије у Републици Србији.

Бахреину, Сирији, Јемену, Алжиру, Ираку, Јордану, Мароку и Оману, као и у појединим деловима Либана, Мауританије, Саудијске Арабије, Суда и Западне Сахаре.

Велика сеоба народа представљају дуг процес пресељавања становништва са простора Средње и Источне Европе у правцу њеног крајњег запада и југоистока и она је трајала скоро 6 векова, тј. од краја IV па све до средине X века. Међутим, велике светске миграције се, после скоро петовековног затишја, настављају од 1500. године, када су увелико вршена освајања Османлијског царства и продор на земље Балканског полуострва, (посебно после Маричке битке 1371. године и Косовске битке 1389. године). Ту су, посебно, била интензивна кретања становништва из европских (као и неколико афричких) држава у Северну и Средњу Америку, као и у неколико држава Јужне Америке, затим из Индије у Велику Британију, Јужну Африку, Аустралију и Океанију, а посебно из Кине у Северну Америку. Овде је значајно истаћи период од 1850. до 1914. године (почетак Првог светског рата), када је, у потрази за бољим животом, као и због својих верских или политичких уверења, скоро сваки десети становник Европе², одлучио да емигрира.

Други светски рат је за последицу имао преко 50 милиона жртава, по неким проценама, тај број се креће чак и до 75 милиона (Тунер 2009: 49), тако да је после његовог завршетка, рођена идеја заштите људских права, која морају да добију статус универзалности. УН су сачиниле тим стручњака, на чијем челу је био Канађанин Џон Питерс Хамфри (John Peters Humphrey), који се сматра једним од главних писаца и аутора Универзалне декларације о људским правима³, чији су основни принципи: право на живот, слободу и сигурност личности, право на образовање, право на пуно учешће у културном животу, једнако поступање од стране закона и државних органа, право на правично суђење пред непристрасним судом, слобода од тортуре, свирепог и нехуманог поступања, слобода кретања, уверења и вероисповести и слобода изражавања мишљења, право на личну имовину и бројна друга права.

СЛОБОДА КРЕТАЊА И НАСТАЊИВАЊА И САВРЕМЕНА МИГРАНТСКА КРИЗА

Важећим уставним и законским одредбама највећег броја демократских држава света, предвиђено је да људи могу слободно да се крећу и настањују према својој жељи, уколико то није онемогућено услед неких виших разлога, унапред прописаних одговарајућим највишим правним актима. Наравно, национално законодавство је, најчешће, у складу са најважнијим међународним документима, тако да је у овој области, од посебног значаја Европска конвенција о људским правима из новембра 1950. године (ступила на снагу 1953. године) и 14 Протокола уз ову Конвенцију. Наиме, чланом 2. Протокола 4 (Стразбур, 16. септембра 1963. године), предвиђено је да „свако ко се законито налази на територији једне државе има, на тој територији, право на слободу кретања и слободу избора боравишта, док је свако слободан да напусти било коју земљу, укључујући и сопствену“. Такође, „никаква ограничења не могу се поставити у односу на вршење ових права, изузев оних која су у складу са законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу државне или јавне безбедности, ради очувања јавног поретка, за спречавање криминала, за заштиту здравља или морала или ради заштите права и слобода других“.

2 У XIX веку, у Европи је живело око 420 милиона становника.

3 Усвојена од стране Генералне скупштине УН 10. децембра 1948. године (A/RES/217).

Свака држава мора да управља миграцијама, а то управљање је веома уско повезано са државним суверенитетом, јер у супротном, имамо ситуацију његовог ограничења или губитка тј. десуверенизације. Наиме, свака држава треба да задржи моћ одлучивања о уласку и боравку лица која нису њени држављани, што је сасвим нормално и у складу са свим важећим, како националним, тако и међународним законским прописима.

Неспорно је, уколико се од стране једне или више земаља на ваљан начин управља миграцијама, исте могу да буду са позитивним резултатима, ефектима и последицама, за све субјекте: како за земље имиграције и земље миграције и саме мигранте. Такав приступ је општепознат у теорији и пракси и исти се дефинише као „win-win-win strategija“, а услов да иста стратегија буде успешна зависи пре свега од безбедне и ефикасне контроле граница.

Неспорна је чињеница да, приликом путовања у иностранство и уласка у друге земље, свако лице мора да има важећу путну исправу (пасош, личну карту, визу, радну дозволу и слично). То је у складу са законом и тако треба да буде за сва лица подједнако, што нажалост, често пута није случај, с обзиром да мигранти улазе у групама, које су, најчешће, веома бројне, без икаквих докумената, користећи често жене и децу за наслан улазак и, чак, пробијање одређених ограда, препрека, кордона полиције и војске.

Напред наведене одредбе, како националних законодавстава, тако и бројних међународних докумената, указују на значај слободе кретања и настањивања и на чињеницу да највећи број устава савремених држава то право установљава и штити. Зато треба помоћи људима у невољи, пружити им шансу за нови живот (у новим околностима) и омогућити им остваривање њихових права. Међутим, с друге стране, неопходно је да мигранти испуњавају своје обавезе и поштују прописе важећег законодавства државе, која је пружила уточиште таквим људима. Они морају, као мањина, уз уважавање њихових мањинских права, да поштују устав и законе државе домаћина, тј. важеће прописе већинског становништва, без угрожавања њихове безбедности, слободе кретања, достојанства, имовине, личног и телесног интегритета и слично.

Нажалост, управо имамо такве случајеве (и то, све чешће), и то у бројним европским земљама (пре свега, чланицама Европске уније), које су пружиле руку помоћи стотинама хиљада миграната из афричких и азијских земаља (овај број се, већ, мери милионима – око 3,5 милиона). Несхватљиво је да, врло брзо по уласку на тло Старог континента настају бројни проблеми са понашањем тих људи, који постају незадовољни условима који им се нуде (неадекватан смештај, неодговарајућа исхрана – посебно што су, скоро сви они, припадници исламске вероисповести и захтевају посебну храну), споро решавање њиховог статуса, боравак у одређеним центрима и премештање из једног у други, инсистирање на поштовању њихових обичаја, традиције и сопствених норми понашања и слично. Оно што је посебно забрињавајуће тиче се њиховог односа према локалном становништву, које се налази у њиховом окружењу, с обзиром да постоје све бројнији случајеви напада и физичког насртаја на њих (пре свега, на особе женског пола, старија лица, па чак и децу), насртаја на њихову покретну и непокретну имовину и слично.

Посебно су значајне миграције настале (боље рећи, изазване) у другој деценији XXI века и које трају несмањеним интензитетом све до данашњих дана, искључиво према земљама Европске уније. Међутим, свима је познато који проблеми настају и са каквим тешкоћама се суочавају, како бројне европске земље, према којима су усмерене

мигрантске колоне, тако и транзитне земље, преко којих се успостављају мигрантски коридори. Како Европљани, тако и Американци, последњих година доживљавају једну врсту цивилизацијског шока, на који, очигледно, нису били припремљени и нису очекивали да ће им се то догодити. После Турске (према неким проценама у њој борави око 4 милиона миграната), Немачка је земља са највећим бројем миграната, који је већ достигао цифру од 1,5 милиона, затим Француска од скоро пола милиона, Италија близу 400.000, Шведска се приближава броју од 350.000, Аустрија и Велика Британија близу 200.000, Грчка скоро 100.000 итд⁴. Буквално, нема ни једне европске државе у којој се не налазе актуелни мигранти, па тако је и мала државица Луксембург, која има око 600.000 становника, примила скоро 4.000 избеглица. Чињеница је да су ове европске земље високоразвијене, технолошки и културолошки напредовале, васпитаване у духу поштовања људских слобода и права и потпуно неспремне на долазак непрегледних колона људи који нису избеглице у правом смислу речи (жене, деце, стари, болесни, немоћни и слично). Напротив, то су, скоро у потпуности, припадници мушке популације, млади и здрави (старости од 17 до 25 година), војнички способни, који су морали да остану у својим земљама, да се боре за слободу и очување своје државе.

СТАВ ЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА ПРЕМА АКТУЕЛНОЈ МИГРАНТСКОЈ КРИЗИ

Чињеница је да, без обзира на тренутну, веома забрињавајућу ситуацију и најаву доласка још неколико милиона миграната, Европа још увек „спава“ и као да не верује или неће да верује у оно што јој се дешава, пред вратима или у самом њеном дворишту. Њени становници и носиоци власти на све то гледају, као на неко „тренутно привиђење“, које ће убрзо нестати. Нажалост, неће! Запад је дуго спавао и још увек „дрема“, уљуљкан у свом друштвено-економском развоју и безбрижности, али слика бива, са сваким отварањем очију, све мрачнија и потреснија.

Резултат такве политике било је стварање тзв. Исламске државе, познате по скраћеном називу ИСИС (*ISIS – Islamic State of Iraq and Syria*), која под својом контролом држи мале делове Ирака и Сирије. Ова непризната терористичка држава је формирана 3. јануара 2014. године (Zavadski 2014), а само неколико месеци после тога, тј. 29. јуна је проглашена калифатом⁵, која је већ од марта 2015. године контролисала територију на којој је живело око 10 милиона људи (*Islamic 2015*). Све ово ће имати несагледиве последице, које се већ увелико осећају, пре свега у промени демографске структуре европских народа. Грађани највећег броја европских држава и њихова руководства, за сада, једину реакцију показују у изненађености и запрепашћењу? Нису свесни шта их може снаћи, а сведоци смо бројних проблема са којима се већ суочавају, јер су све чешћи екцеси које мигранти изазивају, попут остављања смећа иза себе, прљавштине, све учесталијих вербалних, па и физичких сукоба на јавним местима, крађа, насилничког понашања, покушаја силовања и слично. Али, оно што посебно забрињава, јесте чињеница

4 Извор: <https://www.nezavisne.com/novosti/svijet/Pogledajte-kartu-U-kojim-evropskim-zemljama-ima-najvise-migranata/485829>, последњи пут посећено 7.5.2020. године.

5 То је облик владавине, који на арапском значи „наслеђе“, у коме је врховни владар законити наследник Мухамеда (такав облик владавине, међутим, није наследан), изабран међу најпoboжнијим и најобразованијим муслиманима и представља суверену државу свих муслиманских верника.

да надлежни органи, који су дужни да воде бригу о јавном реду и миру, јер су за то школовани, оспособљени и добро плаћени (полиција, судови и други), не реагују или, ако до њихове реакције и дође, то су само блага упозорења и све се завршава на томе.

То се, већ, дешава у Немачкој, Француској, Белгији, Холандији и другим високо-развијеним земљама Европске уније, које поштују људска права и слободе, али су многи то злоупотребили, тако да читави делови појединих градова, као што су Берлин, Париз, Марсељ, Брисел, Амстердам и други, постају места где, искључиво, живе припадници муслиманске популације, исламске вероисповести, којима је све дозвољено, пре свега, подизање великог броја њихових верских објеката (џамија, минарета, медреса – школа и слично), где врло често долази до њиховог радикализовања и регрутовања у тзв. „терористе спаваче“, спремне да изврше најгнусније терористичке нападе. Примера за то је било, нажалост, у веома блиској прошлости превише.

Децембра 2018. године, донет је Глобални споразум о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама (*The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration - GCM*), који је у Маракешу потписао велики број држава, али не и сви присутни. Наиме, овај документ је показао дубоку подељеност светских лидера, јер су своје учешће на потписивању у Мароку отказале САД, Аустралија, Израел, Мађарска, Аустрија, Италија, Бугарска, Словачка, Чешка, Пољска, Швајцарска и Летонија. Ове земље одбијају да буду део наведеног споразума, јер не желе да препознају миграције као глобални феномен, иако милиони миграната из Азије и Африке покушавају да дођу до Европе, а стотине хиљада људи из Латинске Америке, желе да уђу у САД. Зато је дошло до тога да миграције „поделе“ Европу на *либалистичку* и *суверенистичку*, док се Европска унија по овом питању „поделила“ на Орбанову Европу и Европу Ангеле Меркел, тако да су наведене нерегуларне миграције произвеле снажан конфликт унутар ЕУ. По први пут у историји политичке теорије, појавиле су се антимигрантске странке, чија је идеологија заснована на основама суверенистичке политичке филозофије.

Међутим, без обзира на наведене поделе, потребно је појачати заштиту државних граница у циљу сузбијања кријумчарења људи и трговине људима и уочити, бар већину места, на којима се може илегално прећи државна граница. Управо таква места морају да буду под сталним надзором и већом контролом, при чему је веома корисна размена података са суседним државама о незаконитим преласцима државне границе, као и обимнија сарадња полиције и царине, као и инспекције рада и судија прекршајних судова. Стално усавршавање и едукација припадника полиције и царине, њихова стручност и врхунска оспособљеност, значајно ће допринети бржем откривању кријумчара и трговаца људима. У томе им може помоћи савремена техничка опрема, опрема за праћење и сва друга средства савремене технологије, као и сарадња државне власти, министарстава, полиције, адвокатуре, судова и организација цивилног друштва у борби против трговине људима. Отуда би требало донети законе који би омогућили оспособљавање и усавршавање државних заступника и судија, који ће радити на сузбијању организованог криминала, кријумчарења људи и трговине људима. Притом је, посебно, битно нагласити да је потребно развијање и одржавање сарадње са другим државама и међународним организацијама на сузбијању организованог криминала.

У табели бр. 1. приказали смо усељавање према држављанству у петогодишњем периоду, од 2015 године до 2019. године.

Табела бр. 1. Immigration by citizenship, 2015-2019⁶

GEO (Labels)	2015	2016	2017	2018	2019
Germany	1.571.047 e	1.029.852 b	917.109 be	893.886 be	886.341 be
Spain	342.114	414.746	532.132	643.684	750.480
United Kingdom	631.452	588.993	644.209	603.953 p	680.906
France	364.221	377.709	369.621	387.158	385.591
Italy	280.078	300.823	343.440	332.324	332.778
Poland	218.147 p	208.302 ep	209.353 ep	214.083 ep	226.649 ep
Netherlands	166.872	189.232	189.646	194.306	215.756
Romania	132.795 e	137.455	177.435 e	172.578 e	202.422 e
Belgium	146.626	123.702	126.703	137.860	150.006
Switzerland	153.627	149.305	143.377	144.857	145.129
Greece	64.446 b	116.867 b	112.247	119.489	129.459
Sweden	134.240	163.005	144.489	132.602	115.805
Austria	166.323	129.509	111.801	105.633	109.167
Czechia	29.602	64.083	51.847	65.910	105.888
Hungary	58.344	53.618	68.070	82.937	88.581
Ireland	80.792	85.185	78.499	97.712	85.630
Portugal	29.896 e	29.925 e	36.639 e	43.170	72.725
Denmark	78.492	74.383	68.579	64.669	61.384
Norway	60.816	61.460	53.351	47.864	48.680
Lithuania	22.130	20.162	20.368	28.914	40.067
Bulgaria	25.223 p	21.241 p	25.597 p	29.559 p	37.929 p
Croatia	11.706	13.985	15.553	26.029	37.726
Finland	28.746	34.905	31.797	31.106	32.758
Slovenia	15.420	16.623	18.808	28.455	31.319
Malta	16.936	17.051	21.676	26.444	28.341
Luxembourg	23.803	22.888	24.379	24.644	26.668
Cyprus	15.183	17.391	21.306	23.442	26.170
Estonia	15.413 b	14.822	17.616	17.547	18.259
Latvia	9.479	8.345	9.916	10.909	11.223
Iceland	5.635	8.710	12.116	11.830	9.872
Slovakia	6.997 p	7.686 p	7.188 p	7.253 p	7.016 p
North Macedonia	1.741	2.262	2.064	2.053	2.118
Liechtenstein	657	607	645	649	727

Највећи укупни број усељеника 893,886 у 2018. години бележи Немачка. На другом месту је Шпанија са 643,684 усељеника, на трећем месту Уједињено Краљевство са 603,953 те Француска са 387,158 усељеника на четвртном месту. На петом месту је Италија са 332,324 усељеника. Иста ситуација у поређењу држава забележена је и у 2019. години, па тако Немачка на првом месту бележи 886.341 усељеника, на другом месту је Шпанија са 750.480 усељеника, затим је на трећем месту Уједињено Краљевство са 680.906 усељеника те на четвртном месту Француска са 385.591 усељеника, док је на петом месту Италија са 332.778 усељеника. То је ситуација за последње две године.

6 Izvor Eurostat, dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/hr#Migracijski_tokovi:_U_dr.CS.BEave_EU-27_2018._uselilo_se_2.2C4_milijuna_osoba_iz_zemalja_izvan_EU-27, pristupljeno 15.01.2021.

Међутим, ваља нагласити да је другачија ситуација била у периоду од 2015-2017 године. Тако је на првом месту по броју усељеника у периоду од 2015 до 2017 такође била Немачка, али је друго место припало Уједињено Краљевство, треће Шпанији, четврто Француској и пето Италији. Потребно је поменути да је у периоду од прве две године посматраног раздобља, дакле у 2015 и 2016 години, Немачка имала осетно знатно већи број усељеника (од милијун до милијун и по), у односу на последње године када је тај број око 890,000. Тако је у 2015. години број усељеника у Немачку у односу на 2019. годину био виши за 56,42%. С друге стране, уколико погледамо Шпанију, ситуација је обрнута, у 2019. години број усељеника у односу на 2015. годину већи је за 45,59%.

У табели бр. 2. приказали смо иселјавање према држављанству у петогодишњем периоду, од 2015 године до 2019. године.

Табела бр. 2. Emigration by citizenship, 2015-20187

	2015	2016	2017	2018	2019
Belgium	89,794	92,471	89,690	88,935	102,936
Bulgaria	29,470 (p)	30,570 (p)	31,586 (p)	33,225 (p)	39,941 (p)
Czechia	25,684	38,864	27,316	26,742	77,798
Denmark	44,625	52,654	56,403	60,381	66,520
Germany	338,403 (e)	533,762 (be)	560,700 (be)	540,415 (e)	576,319 (be)
Estonia	13,003 (be)	13,792	12,358	10,476	12,801
Ireland	67,160	62,056	64,068	53,735	62,004
Greece	109,351	106,535	103,327	103,049	95,020
Spain	343,875	327,325	368,860	309,526	296,248
France	324,517	313,622	215,470	300,668 (p)	299,101 (p)
Croatia	29,651	36,436	47,352	39,515	40,148
Italy	146,955	157,065	155,110	156,960	179,505
Cyprus	17,183	14,892	15,105	15,340	17,373
Latvia	20,119	20,574	17,724	15,814	14,583
Lithuania	44,533	50,333	47,925	32,206	29,273
Luxembourg	12,644	13,442	13,831	13,985	15,593
Hungary	43,225	39,889	39,829	48,178	49,795
Malta	7,095	8,303	7,020	9,342	7,998
Netherlands	112,330	111,477	108,231	109,635	107,906
Austria	56,689	64,428	66,144	67,212	68,280
Poland	258,837 (p)	236,441 (ep)	218,492 (ep)	189,794 (ep)	180,594 (ep)
Portugal	40,377	38,273 (e)	31,753 (e)	31,600	28,219
Romania	194,718	207,578	242,193 (e)	231,661 (e)	233,736 (e)
Slovenia	14,913	15,572	17,555	13,527	15,106
Slovakia	3,870	3,801	3,466	3,298	3,384
Finland	16,305	18,082	16,973	19,141	17,263
Sweden	55,830	45,878	45,620	46,981	47,718
Iceland	4,046	4,159	3,641	4,372	4,590
Liechtenstein	468	522	426	484	446
Norway	29,173	34,694	31,963	27,158	23,207
Switzerland	116,631	120,653	124,997	130,225	126,221
United Kingdom	299,183	340,440	359,665	344,347 (p)	368,385
North Macedonia	1,016	630	424	377	798

7 Source: Eurostat, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_emi3nxt&lang=en#, pristupljeno 15.01.2021.

Из табеле бр. 2. видљиво нам је исељавање људи према држављанству у петогодишњем периоду, од 2015 године до 2019. године. Ваља истаћи да је у 2018. години такође Немачка забележила и највећи број исељеника 540,415, на другом и тећем месту и у погледу исељавања су Уједињено Краљевство са 344,347 и Шпанија са 309,526 исељеника. На четвртм месту је Француска са 300,668 исељеника те Румунија на петом месту са 231,661 исељеника.

У 2019. години Немачка бележи 576,319 исељеника, на другом месту је Уједињено Краљевство са 368,385 исељеника, на трећем месту је Француска са 299,101 исељеника те на четвртм месту Шпанија са 296,248, док је на петом месту Румунија са 233,736 исељеника. Слична ситуација била је и у првим годинама посматраног периода, од 2015 до 2016 године, с тим да је пето место припадало Пољској.

Можемо да закључимо да је у 2018. години у 22 државе чланице Европске уније евиденирано више усељавања него исељавања, међутим Хрватска, Румунија, Бугарска, Латвија и Литва имају већи број исељеника од броја усељеника.

Савремена друштвено-политичка сцена је оптерећена бројним проблемима, али ми желимо да у овом раду укажемо на једну од основних опасности по очување националног идентитета, како држава чланица Европске уније, тако и других држава које нису у саставу ове европске породице. То је, пре свега, „(не)могућност држава Европске уније да се изборе са масовним миграцијама, као и евентуалне последице таквих миграција у државама Уније“ (Субошић, Васиљевић 2017: 78). Овде треба нагласити да је једна од основних тековина Европске уније, од самог њеног оснивања, била поштовање и очување националног идентитета њених чланица, али је „интеграција дела европских држава под наведени заједнички правни оквир довела до формирања наднационалног европског идентитета, уз истовремено слабљење националног идентитета држава чланица Уније“⁸. Међутим, овде треба нагласити да је актуелна мигрантска криза иницирала отварање многих питања у Европској унији и да је, посебно, подстакла буђење и (поновно) јачање националне свести и идентитета. То је карактеристично, како у државама чланицама ЕУ, тако и у другим европским државама⁹.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

На основу свега напред наведеног, можемо закључити да је, данас, евидентан један апсурд, који се огледа у томе да се најразвијеније земље света налазе у демографском повлачењу и имају проблем са наталитетом, с обзиром да се, све више, из године у годину, повећава разлика између рођених и умрлих (у корист ових последњих). У појединим од њих, „бела куга“ се претвара у демографску катаклизму, тако да се оне налазе у веома критичној ситуацији. Тако, на пример, у Немачкој ће се потенцијал радне снаге смањити за око 40% до 2060. године, ако се настави оваква негативна демографска ситуација изазвана великом разликом

8 Исто.

9 Пример за то је Швајцарска, као и друге европске земље.

између морталитета и наталитета. Зато, да би се тај радни потенцијал одржао, потребно је најмање 400.000 имиграната годишње (радно и стручно способних), што одговара неопходности укупног броја 800.000 до 1.000.000 годишње?! Значи, овде се размишља само о економији, тржишту рада, стварању профита и слично, али нико (или мало ко), сагледава тако велики прилив миграната дугорочно. То ће, у једном тренутку, дестабилизovati многе сегменте друштва, изменити демографску структуру становништва (што је, већ, добрим делом и учињено), променити културу понашања, изазвати бројне несугласице између припадника различитих конфесија и слично. Да не причамо о томе колико је, евентуалних, „терориста-спавача“ међу њима, који у једном тренутку могу да, ради остварења својих циљева, после сопственог радикализовања у њиховим верским школама и објектима, могу да предузимају бројне терористичке акције. Такве примере смо, нажалост, имали у неколико европских земаља, само у протеклих пар година, али је мало ко извукао поуке из претходних дешавања.

ЛИТЕРАТУРА

- Божић 2015: Ванда Божић. *Кријумчарење људи и њиховоње људима у хрватском казненом законодавству и судској пракси*, Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци, v. 36, бр. 2, стр. 845-873, доступно на: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=227403.
- Божић, В; Лисичар, Х; Мудрић, М: *Казненоправни аспекти кријумчарења људи у Републици Хрватској с освртом на медијеранску кризу – анализа стања и препоруке de lege ferenda*, Правни живот, часопис за правну теорију и праксу, 2015, стр.283-301. доступно на: https://www.bib.irb.hr/816386/download/816386.44._Kaznenopravni_aspekti_krijumarenja_ljudi.pdf
- Групковић 2006: Бранкица Групковић.: *Политика виза и западни Балкан – илегалне миграције и борба против трговине људима*, Институт за међународну политику и привреду и Група 484, Београд.
- Достић, Танчић 2022: Синиша Достић, Драган Танчић, *Безбедносн државне границе*, Институт за српску културу Приштина-Лепосавић, Лепосавић.
- Стратегија супротстављања ирегуларним миграцијама у Републици Србији за период од 2018. до 2020. године, Службени гласник РС, број 105/2018.
- Субошић, Васиљевић 2017: Даре Субошић, Ивана Васиљевић., *Мирантиска криза као изазов за очување националној идентитетна чланица ЕУ*, Војно дело, 2/2017, стр. 78.
- Tyner, J.A., *War, Violence, and Population: Making the Body Count*, The Guilford Press, 2009.
- Zavadski, K., *ISIS Now Has a Network of Military Affiliates in 11 Countries Around the World*, New York Intelligencer, 23.11.2014, доступно на: <https://nymag.com/intelligencer/2014/11/isis-now-has-military-allies-in-11-countries.html>.
- <https://www.nezavisne.com/novosti/svijet/Pogledajte-kartu-U-kojim-evropskim-zemljama-ima-najvise-migranata/485829>.
- Islamic State-controlled parts of Syria, Iraq largely out of reach: Red Cross*, Reuters. 13.3.2015, доступно да <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-icrc-idUSKBN0M921N20150313>.
- Eurostat, dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/hr#Migracijski_tokovi:_U_dr.C5.BEave_EU-27_2018._uselilo_se_2.2C4_milijuna_osoba_iz_zemalja_izvan_EU-27.
- Eurostat, dostupno na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_emi3nxt&lang=en#.

Dragan Lj. TANČIĆ

Vanda B. BOŽIĆ

MODERN MIGRANT CRISIS AND MIGRANT SMUGGLING

SUMMARY

The paper points out, first of all, the fact that the contemporary migrant crisis represents a projected migration of peoples and that everything that is happening in the world today (the so-called Arab Spring - a wave of demonstrations, protests and rebellions, started in December 2010 in Tunisia and continued in other countries of North Africa and the Middle East, wars in certain countries, millions of homeless people, refugees and migrants, etc.) is not accidental at all. International law and its theoretical principles have never been more developed, on the one hand, but they have never been violated or compromised in practice, applied by naked political force and political power, on the other hand. Namely, all this is an integral part of the realization of the idea of the New World Order, which is by no means new. The destruction of „national sovereignty“ and the creation of „limited sovereignty“, the de-sovereignization of national states is the harsh reality of the modern world. This is done through the creation of supranational regional organizations (for example, the European Union) and institutions of global financial power (the World Bank, the International Monetary Fund, the World Trade Organization, and others).

Key words: migration, migrants, migrant crisis, de-sovereignization, migration of peoples, emigration, immigration, political force, political power.